

Újabb Typotex-halmaz

Pontosság-halmaz? Pontosságkeresés?

Az írás nem ér véget egy-egy múnél. Pontok a művek, s előnyös, ha minél pontosabbak. De újabb pont áll össze belőlük, kisebb csillag-összképek keletkeznek, s a legeslegjobb költészet pontos-pont-igénye, a J. A.-féle nem kérhető semmiképp se számon egy-egy életmű, egy-egy kiadó össz-mű pillanatnyi, pontnyi esetében.

Az egészsznek van akkor már valami sugallata.

A Typotex Kiadó ezt a fajta pontosságot keresi és valósítja meg immár sok-sok terepen, a szűkebb tudományosságon túlra mutató érdeklődéssel, maximum-igénnyel.

„Művészeti”, művészettörténeti, művészetfilozófiai eredményeiknek mindig örömmel szenteltek különös figyelmet. Kritikus nem vagyok, besorolási jogom nincs, de a Typotex messziről is láthatóan egyre jelentősebb pontrendszer, közelebről tekintve pedig – nemcsak nekem – már el is várt, betájéltó élményt ad a megjelentetett kötetekkel. Nézzünk most néhányat, sorra.

A Képfilozófiák-sorozatban megjelent *Művész a műben – Analitikus ikonográfiai esszék* a már-már háziszervezőnek számító Daniel Arasse munkája a műélvezet kalandját jobbára klasszikus, ám itt is olykor méltatlanul elhanyagolt alkotások vezérvonala mentén éli, tolmácsolja mindvégig fel-felszisszentő érdeklődést keltve. Őzönnyű ötlet, még elemibb alaposság, körültekintés... nem szólva a gyönyörűen megvalósított illusztrálásról. Legszebb erénye szerzőnknek épp az, amit Bellini Bacchus és Noé mitológiájának kapcsán szögezi le: „Ennek az elemzésnek a végén hangsúlyoznunk kell, hogy egyetlen, eddig említett értelmezés sem zárható ki.” Pedig akár itt, akár a „különc” Pierro di Cosimo esetében is rétegtomografikus módszert párosít ihelt-adta ráérésekkel, oknyomozó logikával, és ahogy a szellemi-művészeti látványra rátárja ablakát-ajtáját, messze nem csapongó.

Ahogy Arasse-sorozatunk gazdagodásában kedvünket leljük, hasonlóan örülünk Armand Puig Tarrech *Gaudí és a Sagrada familia* című újdonságának. A barcelonai Katalán Teológiai Fakultás professzora, több egyháztörténeti mű jeles szerzője, bár ismert fogalmak és „személyek” örvén, számunkra kevésbé ismert tájakra kalauzol. Nem felejtjük ugyan a világhírességek közt is az első sorokban álló, bazilikává szentelt Sagrada familia látványépítészeti csodáját, mégis az elméletformázó Gaudí munkássága áll itt az ismertetés homlokterében. Feladatának ezt tartotta: újra teremteni a természet,

az ember, a hívó lélek viszonyát, emelkedettebben: ahol „az anyag tisztán, a maga szakrális görbületében tárulkozik” ki; mondhatni, a szakszerű, egyben „szentlélekkihletésű” rajzok-ábrák önmagukban is

páratlan utalás-együttessel szolgálnak; e sorok íróját – bocsánat! – rendkívüli közelséggel érintve.

A művészet sokkal maibbnak látszó, gyakorlatiasságával népszerű vonatkozását dolgozza fel Martos Gábor már-már kultikusnak mondható munkája, az „Egy cápa ára”. Sok-sok sztori, kalandozások különféle korokban; rengeteg adat, pénzbe-fogalmazók is...! Folytatható a vonzó ki-és-betekintések sora. Martos publicistaként is benne él a művészet egyik leggyakorlatibb világ-részében; s hogy a cápa miként jön a könyvbe és a címbe, el nem árulom.. sejtethető, hogy döbbenetesen. Hanem épp ez a kérdés, van-e még korunk művészetében bármi is, ami döbbenetesnek címezhető. S azt mondom –

Füst Milán stílusában –: nincs. De egy villantásnyit is felidézett nagy költő-esztétánk szellemében kellene folytatnunk: akkor hát mi a művészet, a nagy artistikum mindig spontánul megérintő, felzaklató, esetleg elemi nevetésre ingerlő hatása? A szépségesen illusztrált kötetben sok beható, még több elegánsan, értően érintőleges választ kapunk, avagy épp kérdésekre ihletődünk. Napfényes évszakoknak is eszményi olvasmánya.

Filozófikus mivolta ellenére az egészen kiváló Orosz István gyűjteménye, a Válogatott sejtések nagy otthonossággal vezetget minket kalandos tájakon. Megannyi különlegesség! *Enyészpontok térben és időben*; A leghíresebb rinocérosz; a Pszeudo-Dürerek; Köldöknézés, avagy az igazi Éva; stb. Ha van világpolgár-magyar-angolszász írónk, Orosz István az. Ennél is fontosabb: alapfogalmak boncolásától sem riad vissza, és rácsodálkozás nélkül mutatja fel „őket”, állítja rögtön rendszerbe, de úgy, hogy ebben sem kényszerítés. Inkább csak bámulunk a könnyedségen, sokoldalúságon; vigasztalódunk, hogy ami sajtóból, bulvárból, pletykából, illetve tudóskodásból olyan „ízletlennek” hat mára már-már, ennyire „fáról szedett friss gyümölcsként” is létezni tud. Orosz klasszicizálódik is, no, ejha!, egy folyóirat-címlap-féle plakátját, a karlendítő fiút kiváló tudósunk 2013-as könyvének címlapján látom viszont, kis változtatással, Orosz István nevének megadásával, engedélyezve, etc. Magritte, Schiele divatozásainak kapcsán vannak ilyenek... parrnyi szem-rebber-sem után csak-csak azt mondom, na bravó, respekt! És tiszteletadás az egész kis blokk létezéséért a Typotexnek, gárdájának.

